

Jižní Středomoří, „africké“

Egypt

rozloha: 1 002 450 km²

počet obyvatel: 79 mil. (odhad 2010)

hlavní město: Káhira

území: severovýchodoafrická země na Nilu, jejíž většina území je v oblasti pouště Sahara, na S Střezozemní moře, na V Rudé moře

úřední jazyky: arabština

zřízení: republika

prezident: Muhammad Husní Mubarak; předseda vlády Ahmed Nazíf

hranice: Libye, Súdán, Izrael

historie: osídlení již v paleolitu (badárská, nakádská kultura); snaha ovlivnit nilské záplavy vedla v době 3 000 př. Kr. ke vzniku jednoho z prvních států na světě (3150 pod faraonem Menesem; stará, střední a nová říše); posléze pod nadvládou Alexandra Makedonského, ptolemaiovců, Římanů, byzantské říše; ca 640 po Kr. Arabové obsazují údolí Nilu; 1517: dobytí Egypta Turky (Selim I.); 1798: porážka Osmanů Napoleonem, poté vláda Muhammada Alího a jeho syna; 1914: VB vyhláší v Egyptě protektorát a dosazuje svého sultána; 28. 2. 1922: vyhlásil Egypt nezávislost na VB (král Fuad I.); 2. sv. v.: na území Egypta střety německé, italské a britské armády; 1948: Egypt se zapojuje do arabsko-izraelské války; 23. 7. 1952: vyhlášena republika, posléze socialistická; 1958: Sjednocená arabská republika (Egypt a Sýrie, 1961 se Sýrie osamostatňuje); 1967: šestidenní válka; 1973: válka Jom Kippur; 1979 mírová smlouva s Izraelem, odchod izraelské armády ze Sinaje

geografie: většina území je jen zřídka osídlena, protože je tvoří východní Sahara, pouze v oblasti Nílské delty a podél Nilu populace, Nil je pro tuto oblast zcela zásadní: dělí poušť na Libyjskou a Arabskou poušť; zcela na V: Sinajský poloostrov (Suez a Akab)

správa: prezidentská republika, parlament (od 1978 ovšem vládne jedna strana)

populace: Egyptané (okrajově Núbijci, Řekové); z hlediska náboženství jsou státem oficiálně uznány tři: islám, křesťanství a judeismus

Libye

rozloha: 1 759 541 km²

počet obyvatel: 6,4 mil. (odhad 2010)

hlavní město: Tripolis

území: severoafrická země z velké části ležící v oblasti Libyjské pouště, pobřeží dominuje záliv Sidra (Velká Syrta)

úřední jazyky: arabština

zřízení: džamáhírije (islamistická socialistická lidová republika)

„bratr velitel“ a „vůdce revoluce“: Muammar Kaddáfí; předseda vlády (generální sekretář): Al-Baghdádí Ali al-Mahmúdí

hranice: Egypt, Súdán, Čad, Niger, Alžírsko, Tunisko

historie: původní osídlení: neolitičtí Berbeři (ca 9. stole. př. Kr.); zmínka o Libyjcích už v hieroglyfických egyptských textech; Řekové říkali Libyi Velká Syrta; od 7. stol. př. Kr. kolonie: zčásti řecké: nejvýznamnější oblast: Kyrenaika, pět obcí, jinak tzv. Pentapolis r. 525 př. Kr. dobytá Peršany, poté střídavě v moci Peršanů a Ptolemaiovců, zčásti foinické: oblast nazvaná Tripolis; 106 př. Kr. Tripolitania součástí Říma; 96 př. Kr. Kyrenaika součástí Říma; 5. stol. Vandalové; 533: zpět Byzanc; 642-1551: Arabové (střídavě Berbeři); 1551-1911: Osmanská říše; 1911/12 anektovala Libyi Itálie; 1927-1934: oblast rozdělena na dvě kolonie: Kyrenaiku a Tripolitanií; 1934: Itálie akceptuje název Libye a kolonie sjednocuje; 21. 12. 1949: OSN vydalo rezoluci, podle níž měla Libye získat nezávislost od 1. ledna 1952; 24. 12. 1951: nezávislost vyhlášena: Spojené království Libye (král Idris); 1. 9. 1969: Libyjská revoluce: vojenský puč a vojenské nastolení republiky; po roce 1969: pokusy o získání pozice regionální mocnosti v Africe: Muammar Kaddáfí podporoval povstalecké a teroristické skupiny, které v mnoha zemích Afriky ohrožovaly tamní vlády; 1972: výnosem zakázány politické strany; zavřeny britské a americké vojenské základny v Libyi a znárodněn ropný průmysl; v 70. a 80. letech Libye zvýšila tlak a následně i vojensky intervenovala v sousedním Čadu, bývalé francouzské kolonii ve střední Africe, na což Francie odpověděla vojenským zásahem; 1986: Francie reaguje: střet v rámci operace Épervier (Francie zničila libyjské radarové zařízení a pomohla čadskému prezidentovi Habrému dobýt okupovaný sever země); 1991: dva libyjsští agenti byli usvědčeni z útoku na letadlo PanAm let 103 a dalších šest bylo souzeno v nepřítomnosti za ostřelování letadla UTA let 772 před Čad a Niger; 31. 3. 1992: rezoluce 748 bezpečnostní rady OSN: zavedeny sankce; 1989: Arabská Unie Maghreb (Alžírsko, Mauretánie, Maroko /Západní Sahara/, Libye, Tunisko); 1999: Libye zahájila sérii vnitřních změn (vydala osoby podezřelé z útoku na letadlo PanAm); částečná obnova diplomatických vztahů a odvolání sankcí; reálně však stále jedna z nejkorumpovanějších zemí světa

geografie: pouštní země s mediteránním pobřežím tvořeným zálivem Sidra

správa: snad 32 municipií, snad 25 baladiyat, možná 1500 communes

populace: Arabové

Tunisko

rozloha: 163 610 km²

počet obyvatel: 10 mil.

hlavní město: Tunis

území: nejsevernější země severního pobřeží Afriky v pohoří Atlas, nejvýchodnější země Maghrebu

úřední jazyky: arabština a francouzština

zřízení: republika (fakticky policejní stát s trvalou vládou jedné strany)

prezident: Zine El Abidine Ben Ali, předseda vlády: Mohamed Ghannouchi

hranice: Alžírsko, Libye

historie: původní osídlení: berberské kočovné kmeny; slavná kolonie Foiníčanů (z Týru): Kartágo; 2. stol. př. Kr.: Kartágo zničeno Římany; 5. stol. po Kr.: Vandalové; 6. stol.: Byzanc; 7. stol.: Arabové; 12. stol.: nakrátko Normané ze Sicílie; 16. stol.: pirátská država; výpady Španělů, Ottomanů: ti území získávají; 1869: vyhlásilo Tunisko bankrot: pod kontrolou mezinárodní finanční komise; 1881-1956: francouzský protektorát pod dohledem Itálie (Francie obsadila území a donutila zemi k podpisu tzv. Smlouvy z Bardo 12. 5. 1881); 2. sv. válka: boje, v nichž nakonec vítězí spojenci; 20. 3. 1956 vyhláší Tunisko nezávislost na Francii a stává se republikou; 1989: Arabská Unie Maghreb (Alžírsko, Mauretánie, Maroko /Západní Sahara/, Libye, Tunisko); relativně moderní přístup: ženy mají stejná práva jako muži, polygamie je zakázaná, obojí bohužel však spíše formálně

geografie: dominantní pohoří Atlas a Dakarská plošina s převládající stepí a na jihu pouští, vzácné dřeviny

správa: prezidentský stát nezaručující zákonná práva opozici

populace: 98% Arabové a arabizovaní Berbeři, Berbeři

Alžírsko

rozloha: 2 381 741 km²

počet obyvatel: 35 mil. (odhad 2010)

hlavní město: Alžír

území: převážně saharská severoafrická země, „tělo“ Maghrebu; druhá největší země Afriky (po Súdánu)

úřední jazyky: arabština, berberština (francouzština jako obchodní jazyk)

zřízení: prezidentská republika

prezident: Abdal Azíz Bouteflika, premiér: Ahmed Ouyahia

hranice: Tunisko, Libye, Niger, Mali, Mauretánie, Západní Sahara, Maroko

historie: původní obyvatelstvo berberské, na V tuarežské; od 12. stol. př. Kr. foinická obchodní kolonie (Kartágo, dnes v Tunisku a okolní území); Řím: provincie *Mauretania* (46 př. Kr.- 429); Vandalové (429-534); Byzanc; 697: dobytí území Araby (Maghreb); střídavá moc Arabů a Berberů; 1529: Osmanská říše (korzáři); od 1711 je oblast fakticky nezávislá; 1834 součástí Francie (která se pokoušela potlačit pirátství); 1943: Manifest alžírského lidu; 1946 Hnutí za vítězství demokratických svobod / Fronta národního osvobození (1947 je teprve Alžírčanům přiznáno francouzské občanství); 1954: válka za nezávislost; 18. 3. 1962: vyhlášení nezávislosti na Francii (oficiální deklarace 5. 7. 1962); sociální bouře, hospodářská nestabilita; 1989 ústavou zaručena vláda i pro opozici; 1991: vítězí Islámská fronta spásy, ta ale nevládla:

převrat a zákaz (přesto ale tato strana vyhlásila guerillové „čistky“ a zabila již min. 120 000 lidí); 1996: ústavní reforma: zákaz náboženských stran, posílení prezidentského úřadu; 1989: Arabská Unie Maghreb (Alžírsko, Mauretánie, Maroko /Západní Sahara/, Libye, Tunisko)

geografie: Sahara na jihu, ¼ území (pohoří Ahaggar a Tassili, kolem 300 m. n. m.); na S část pohoří Atlasu, pouze východní pás je zalesněný (Kabylie)

správa: 48 provincií (wilaya), dvoukomorový parlament (Národní shromáždění: 380 poslanců, Rada národů: 144 křesel), faktická moc je v rukou prezidenta (jurisdikce mezi francouzským právem a právem šarija)

populace: Arabové 59%, Berbeři 26%, Beduíni 15%

Maroko

rozloha: 446 550 km²

počet obyvatel: 32 mil

hlavní město: Rabat

území: nejzápadnější stát severní Afriky u Atlantského oceánu, západní výspa Maghrebu

úřední jazyky: arabština ((berberské dialekty, francouzština))

zřízení: konstituční monarchie

král: Mohamed VI.; předseda vlády: Abbas El Fassi

hranice: Alžírsko, Západní Sahara (Mauretánie), Ceuta a Melilla

historie: pravěké osídlení z mladší doby kamenné; původní obyvatelé: Berbeři; 1000 př. Kr.: Maroko zalesněno a už soustavně osídleno; 2. st. př. Kr.: foinické osady; Římané (ca 40 př. Kr.: Mauretania); Římané kácí lesy: postupně se rozšiřuje poušť; 5. stol.: Vandalové; 6. stol.: Byzanc; od 640 průniky Arabů; 705-708: Arabové oblast obsazují; střety s Berbery, v různé míře úspěšné; kálífové i z Cordóby; 1420-1554: Wattasidové (do oblasti se stěhují Španělé a Portugalci); 1578: Portugalci vyhnáni; 16.-17. stol.: smlouvy sultánů s Francií; 1904: britsko-francouzská smlouva; 1912: Maroko francouzským protektorátem a pobřeží součástí Španělska; 1922 Rífská republika (osvobozena španělská část a posléze boj směřuje i do francouzské); 1925: potlačení povstání; postupně sílí osvobozenecký tlak; 1955 zrušení francouzského protektorátu; 1956 zrušení španělského protektorátu; 7. 4. 1956 vyhlášena nezávislost; 1957 Muhammad V. králem; 1972: ústava: konstituční monarchie; 1975: dohoda s Marokem, Mauretánií a Španělskem o rozdělení Západní Sahary (1979 ovšem Maroko území obsazuje, od 1989 vratké příměří); 1989: Arabská Unie Maghreb (Alžírsko, Mauretánie, Maroko /Západní Sahara/, Libye, Tunisko)

geografie: západní africká země obtékána Atlantikem a Mediteránem; pohoří Atlas (právě na území Maroka nejvyšší); Sahara; řeky se ztrácejí v Sahaře: občasné (vadí)

správa: 16 regionů (džaha) včetně Západní Sahary: 42 provincií a 25 městských prefektur; podle ústavy konstituční monarchie, reálně ale královská vláda s velkými pravomocemi; jednokomorový parlament (333 míst)

populace: Arabové (20%), Berbeři (80%, asi 60% poarabštělí), Haratinové, Židé

